

CODI DEL DRET CIVIL D'ESTÒNIA. PROCÉS I EXPERIÈNCIA EN L'APLICACIÓ DE LA NOVA LLEI

Irene Kull* i Ave Hussar**
Universitat de Tartu (Estònia)

1. INTRODUCCIÓ

En primer lloc, des que els tres estats bàltics —Estònia, Letònia i Lituània— van esdevenir sobirans i independents el 1918,¹ el punt de partida del procés d'unificació i harmonització del dret civil en aquests tres països depenia d'importants desenvolupaments que s'havien de produir a partir d'aquell moment.² El 1931 ja es van fer propostes per a una unificació regional i una harmonització dels sistemes legals respectius, així com també amb el dret europeu en la seva totalitat. Desafortunadament, aquests intents no van arribar enlloc per causes històriques, culturals i polítiques. El segon intent de cooperació entre Estònia, Letònia i Lituània va tenir lloc el 12 de maig de 1990 amb la seva declaració conjunta sobre la unitat i la cooperació, declaració que van signar les tres repúbliques del Bàltic i que va comportar una renovació del Tractat d'unificació i cooperació del 12 de setembre de 1934.³ Actualment, tots tres estats bàltics han

* Catedràtica de Dret Contractual a la Facultat de Dret de la Universitat de Tartu, Estònia.

** Professora ajudant de la Càtedra de Dret Contractual de la Facultat de Dret de la Universitat de Tartu, Estònia.

1. El període de la primera independència dels estats bàltics va ser del 1918 al 1940.

2. D. A. LOEBER, «Regaining Independence-Constitutional Aspects: Estonia, Letonia, Lithuania», *Review of Central & East European Law*, núm. 1, 1998.

3. L'oficina legal dels estats bàltics es va establir el 1992 per a posar en pràctica la idea de cooperació promovent i assegurant la unificació i l'harmonització del dret entre els tres estats bàltics. Vegeu, p. ex., V. MIKELENAS, «Unification and Harmonisation of Law at the Turn of the Millennium: the Lithuanian Experience», *Uniform Law Review*, núm. 2 (2000), p. 243-249.

escollit la seva pròpia manera de renovar i construir els seus sistemes legals, d'escollir lleis models i el mètode d'harmonització i unificació.⁴

Aquest estudi descriu les eleccions i les decisions que es van fer durant l'Avantprojecte del nou Codi civil d'Estònia. L'article també parla de les principals característiques i experiències a l'hora d'aplicar aquest nou dret.

2. CREACIÓ D'UN SISTEMA DE DRET PRIVAT A ESTÒNIA

La història de l'Avantprojecte del nou sistema de dret privat es pot dividir en tres períodes diferents. El primer —el període preparatori— va tenir lloc entre el 1988 i el 1991, i l'objectiu principal era preparar lleis que eren necessàries per a fer reformes i per a crear les precondicions per a un nou dret privat, per a assegurar la llibertat d'empresa, l'ús privat de la terra i els drets de propietat. El segon període (1992-1993) es pot anomenar el *període de les decisions i les eleccions*, ja que es va dedicar a la recerca de models per a la futura legislació. Cal destacar que el sistema jurídic germànic va ser l'escollit com el de màxima influència per a l'Avantprojecte de les noves lleis. El tercer període (1994-2000) va ser el d'aplicació de les primeres decisions i eleccions, i durant aquest es va redactar i aprovar la major part de la legislació del dret privat.⁵

Després del restabliment de la independència el 1991 i l'aprovació de la Constitució el 1992, el Parlament va decidir que el dret civil s'hauria de basar en les lleis i les normes que estaven en vigor abans del 1940.⁶ D'una banda, aques-

4. Bàsicament, el 1992 Letònia va reintroduir el Codi civil del 1937, al qual només va fer petits canvis per a adaptar les normes a un llenguatge més modern. Vegeu més informació sobre la reforma del dret civil de Letònia a K. TORGANS, «Latvian Contract Law and the EU», *Juridica International*, 2001, p. 38 i seg. Lituània va escollir un camí diferent. Tot i que inicialment havia votat a favor d'un codi civil completament nou, era difícil que pogués crear un dret civil únic sense tenir en compte com a model cap altre sistema ja existent o adoptar diferents elements de les famílies jurídiques tradicionals francollatines, germàniques i del *common law*. El Seim (Parlament) va aprovar el Codi civil de la República de Lituània el 18 de juliol de 2000. Vegeu també D. MIKELÉNIENĖ i V. MIKELĖNAS, «Lithuania», *International Encyclopedia of Laws*, Kluwer Law International, 2004, p. 15.

5. Sobre els períodes de desenvolupament del nou dret privat d'Estònia, vegeu P. VARUL, «Legal Policy Decisions and Choices in the Creation of New Private Law in Estonia», *Juridica International*, 2001, p. 104-118, i també M. KÄERDI, «Estonia and the new civil law», a H. L. MACQUEEN, A. VAQUER i S. ÈSPIAU (ed.), *Regional Private Laws & Codification in Europe*, Cambridge, Cambridge University Press, 2003, p. 250 i seg.

6. Riigikogu otsus «Õigusloome järjepidevusest» (Resolució del Riigikogu, el Parlament d'Estònia, sobre la continuïtat de la legislació), *Riigi Teataja* (a partir d'ara RT, el butlletí oficial) núm. 52 (1992), p. 651.

ta era una elecció clara i comprensible per a no utilitzar la legislació soviètica (que aleshores en part encara era vigent) com a base de les noves lleis que s'estaven redactant. De l'altra, no estava molt clar fins on aquesta continuïtat seguiria tenint en compte que el funcionament de la societat havia canviat notablement des del 1940.⁷

A través d'intenses discussions, va ser evident que la simple reintroducció dels antics avantprojectes de lleis dels anys quaranta no atendria les necessitats de la societat, i aleshores l'objectiu havia de ser crear un codi civil nou, modern i extens. En concret, en l'àmbit dels contractes i les obligacions no contractuals, era impossible seguir l'antic avantprojecte de llei a causa dels grans canvis que s'havien produït des del 1940 en les institucions, els principis i els mecanismes de regulació. No obstant això, l'Avantprojecte de Codi civil⁸ que s'havia preparat cap a l'any 1939 i que el Parlament d'Estònia (Riigikogu) no va poder aprovar a causa de l'ocupació soviètica, va funcionar com a model general per al nou codi.

Els *présteques* d'altres països són el mètode més comú d'intercanvi i unificació dels codis jurídics.⁹ Durant la fase preparatòria es va decidir no copiar el dret de cap altre país en concret. Tot i això, el grup de treball va decidir seleccionar un tipus de sistema legal concret com a model bàsic; això, però, no exclouïa l'ús d'exemples d'altres sistemes jurídics en la preparació de parts individuals de l'estructura. S'utilitzaven els codis jurídics i les lleis de països com ara Alemanya, Suïssa, els Països Baixos, Dinamarca, França, Itàlia i els països nòrdics.¹⁰

Aquest enfocament fou absolutament molt sensat, considerant que Estònia havia estat aïllada dels desenvolupaments legals europeus durant cinquanta anys. Conseqüentment, les idees d'harmonització i unificació del dret privat i els seus resultats eren desconeguts o aliens per a la majoria d'advocats d'Estònia; de fet, hi havia i hi ha encara una manca d'advocats ben formats.¹¹

7. H. MIKK, «Tsiivilõiguse reformist Eesti völaõiguse ja tsiivilseadustiku eelnõude valguses» (Sobre la reforma del dret civil a Estònia basat en l'exemple dels avantprojectes de la llei d'obligacions i el Codi civil de 1940). Presentació a la Sisena Conferència Anual Sobre Notaris i Registre de Béns Immobles, 13-15 de maig de 1999 (en estonià), P. VARUL, «Legal Policy Decisions», p. 118.

8. L'Avantprojecte del Codi civil de 1940 va representar un avenç respecte al Codi de dret privat bàltic (1864). Vegeu també M. LUTS, «Private Law of the Baltic Provinces as a Patriotic Act», *Juridica International*, 2000, p. 157-167.

9. P. DE CRUZ, *Comparative Law in a Changing World*, Londres, Sydney, 1999, p. 485-486.

10. L'enfocament comparatiu va ser per als estonians un enfocament pragmàtic. Vegeu M. KÄERDI, «Estonia and the new civil law», p. 257.

11. A diferència de Lituània, la nova generació d'advocats de dret privat d'Estònia s'ha educat principalment en universitats alemanyes; també en la majoria dels casos es van aconseguir dels països de parla alemanya els models per als principis essencials de la construcció del sistema de dret privat. Vegeu, de manera general, P. VARUL, «Legal Policy Decisions».

El sistema legal d'Estònia durant el primer període d'independència va ser el d'un dels membres del sistema de dret civil pandectista, basat àmpliament en el Codi civil alemany (a partir d'ara BGB).¹² El dret civil d'Estònia ha mantingut¹³ el sistema d'un codi civil pandectista, però no hi ha codi civil en sentit tradicional. En lloc d'una única llei tenim cinc lleis diferents: la part general del Codi civil (General Part of Civil Code Act),¹⁴ la Llei reguladora dels drets reals (Property Law Act),¹⁵ la Llei reguladora del dret d'obligacions (Law of Obligations Act),¹⁶ la Llei reguladora del dret de successió (Law of succession Act)¹⁷ i la Llei reguladora del dret de família (Family Law Act).¹⁸

12. Sobre les fonts històriques del dret civil d'Estònia, vegeu M. LUTS, «Private Law of the Baltic Provinces», p. 157-167, i M. KÄERDI, «Estonia and the new civil law», p. 250-251.

13. Sobre les reformes del sistema de dret civil d'Estònia, vegeu A. VUTT, «Harmonisation of Estonian Company Law: Pre-Conditions in Existing Law», *Juridica International*, 1997, p. 100-102; A. VUTT i M. VUTT, «Defending the Rights of Minority Shareholders in Estonia», *Juridica International*, 1999, p. 160-165; A. VUTT, «Problems in Harmonisation of Acts Regulating Commercial Register Entries», *Juridica International*, 1998, p. 103-104; H. PISUKE, «Developments in Estonian Intellectual Law: Some Issues Concerning Copyright and Related Rights», *Juridica International*, 1999, p. 166-171; P. VARUL, «On the Development of Bankruptcy Law in Estonia», *Juridica International*, 1999, p. 172-178; I. KULL, «Effect of Harmonisation of European Civil Law on Development of Estonian Law of Obligations», *Juridica International*, 1998, p. 98-102; I. KULL, «Legal Remedies Provided in the Estonian Draft Law of Obligations Act For Breach of Contractual Obligations», *Juridica International*, 1999, p. 147-159; U. LIIN, «On Reform of Estonian Succession Law», *Juridica International*, 1998, p. 105-109; E. SALUMAA, «The Family Law Act», *Juridica International*, 1996, p. 94-98; V. KÖVE, «Applicable Law in the Light of Modern Law of Obligations and Bases for the Preparation of the Law of Obligations», *Juridica International*, 2001, p. 30-34; I. KULL, «European and Estonian Law of Obligations – Transposition of Law or Mutual Influence?», *Juridica International*, 2004, p. 32-44. Tindreu accés lliure a tots aquests articles de *Juridica International* a <http://www.juridica.ee>.

14. La Tsiivilseadustiku üldosa seadus (Part general de la Llei del Codi civil, General Part of Civil Code Act), adoptada el 27 de març de 2002, va entrar en vigor l'1 de juliol de 2002 —RT I 2002, 35, 216; última esmena: RT I 2003, 78, 523 (en estonià). La versió anglesa està disponible a <http://www.legaltext.ee>.

15. L'Asjaõigusseadus (Llei reguladora dels drets reals, Law of Property Act), adoptada el 9 de juny de 1993, va entrar en vigor l'1 de desembre de 1993— RT I 1993, 39, 590; última esmena: RT I 2004, 37, 255. La versió anglesa està disponible a <http://www.legaltext.ee>.

16. La Võlaõigusseadus (Llei reguladora del dret d'obligacions, Law of Obligations Act), adoptada el 28 de setembre de 2001, va entrar en vigor l'1 de juliol de 2002 —RT I 2001, 81, 487; última esmena: RT I 2004, 37, 255. La versió anglesa està disponible a <http://www.legaltext.ee>.

17. La Pärimisseadus (Llei reguladora del dret de successió, Law of Succession Act), adoptada el 15 de maig de 1996, va entrar en vigor l'1 de gener de 1997 —RT I 1996, 38, 752; última esmena: RT I 2002, 53, 336. La versió anglesa està disponible a <http://www.legaltext.ee>.

18. La Perekonnaseadus (Llei reguladora del dret de família, Family Law Act), adoptada el 12 d'octubre de 1994, va entrar en vigor l'1 de gener de 1995 —RT I 1994, 75, 1326; última esmena: RT I 2005, 20, 14. La versió anglesa està disponible a <http://www.legaltext.ee>.

3. PRINCIPIS GENERALS DEL DRET PRIVAT D'ESTÒNIA

3.1. AUTONOMIA PRIVADA I LLIBERTAT DE CONTRACTE

La idea que les persones tenen drets inalienables sobre els seus béns, a comprar o vendre lliurement, a celebrar elles mateixes els seus propis contractes, i el fet que el dret s'hauria d'interposar com menys millor entre la gent, són realitats generalment acceptades a Estònia. És el resultat de la liberalització de l'economia, la necessitat de llibertat d'acció en les relacions privades per a construir una economia ferma, i la garantia de l'autorealització lliure de tots els membres de la societat. Actualment, la posició dels tribunals és canviant com un pèndol —actualment, és permès tot el que el dret no prohibeix directament. Sentències definitives demostren la voluntat dels tribunals d'Estònia d'assegurar als contractistes privats la màxima llibertat en les relacions contractuals i es deixa que les dues parts decideixin en gran part els límits d'aquesta llibertat. Aquest fet ha generat la necessitat de crear estipulacions legals i criteris sobre la base dels quals els tribunals puguin determinar els límits de l'autonomia privada.¹⁹

Tot i que la llibertat de forma no es considera un element de la llibertat de contracte, encara es pot considerar un atribut del dret contractual modern. En la Llei reguladora del dret d'obligacions (Law of Obligations Act, a partir d'ara LOA) s'estableixen requisits formals només en els casos en què sigui necessari per a protegir una part o bé quan la societat ho consideri oportú; per exemple, per a la declaració d'intenció (per part d'un consumidor) s'estableixen uns requisits formals abans de celebrar un contracte o durant la seva vigència (per exemple, la declaració d'un consumidor mitjançant la qual accepta assumir les obligacions de fiança de conformitat amb la LOA, § 144 [2]). En les activitats econòmiques o professionals, els contractes es poden celebrar de qualsevol manera. Però tots els contractes que tractin sobre béns immobles s'han d'atorgar davant d'un notari. La Llei d'aplicació (LOA, Implementation Act) va repre-

19. Per exemple, la Sentència del Tribunal Suprem d'Estònia núm. 3-2-1-26-04, de 8 de març de 2004 (RT III 2004, 8, 94), afirma que les parts del contracte són lliures en gran part a l'hora d'acceptar un tipus d'interès molt elevat, sempre que aquest contracte no se celebri sota cap influència, amenaça, violència o qualsevol condició desfavorable, i també si durant l'acord l'altra part no s'ha aprofitat de les necessitats primordials, la dependència o la inexperiència de la persona o d'altres circumstàncies similars (sentències del Tribunal Suprem d'Estònia núm. 3-2-1-80-02, de 16 d'octubre de 2002 —RT III, 2002, 27, 302—, núm. 3-2-1-180-02, de 22 d'octubre de 2002 —RT III, 2002, 27, 305—, i núm. 3-2-1-41-04, de 29 de març de 2004 —RT III, 2004, 10, 120).

sentar un gran canvi per a la Llei de ratificació (CISG,²⁰ Ratification Act), de 16 de juny de 1993, en derogar el seu § 2, que prohibia la celebració de contractes de compravenda i les ofertes o altres declaracions d'intenció a través de simples acords verbals. Així, Estònia va fer un pas important pel que fa a la ja generalitzada i acceptada visió de la llibertat de forma en els acords internacionals.

3.2. EL PRINCIPI DE BONA FE

El canvi més important en el dret civil d'Estònia, especialment en el dret civil contractual, va ser la inclusió expressa del principi de bona fe en el dret legislatiu. Els principis generals de bona fe i comerç just són part del dret d'Estònia des de l'any 1994.²¹ La LOA estipula (§ 6 [1]), sobre el principi de bona fe, que el creditor i el deutor han d'actuar de bona fe en les seves relacions recíproques. Un altre punt, fins i tot més important, és el de la LOA, § 6 (2), que estipula que res que provingui del dret, el costum, l'ús o l'acord entre les parts, no es pot aplicar a una obligació si és contrari al principi de bona fe. Tot i que la disposició general d'Estònia que mostra la natura obligatòria del principi de bona fe és similar al § 242 BGB, la segona part de la clàusula, o la LOA, § 6 (2), es basa en l'exemple que es troba en l'article 6:248 del Codi civil holandès. Diversos punts específics van derivar de la doctrina del principi de bona fe, els quals es van transportar totalment del dret alemany.²²

En la majoria dels sistemes legals europeus, la visió comuna és que els contractes són necessàriament objecte d'interpretació, suplementació i correcció d'acord amb els estàndards de bona fe dels tribunals.²³ El principi de bona fe té aquestes funcions —la interpretació, la suplementació i la correcció—, que s'a-

20. Convenció de les Nacions Unides sobre els contractes de compravenda internacional de mercaderies d'11 d'abril de 1980.

21. Els antics principis generals del Codi civil van entrar en vigor l'1 de setembre de 1994 i van incorporar el principi que declarava que l'exercici dels drets civils i l'acompliment de les obligacions civils s'han de fer de bona fe (§ 108 [1]).

22. Així com canviar la proporció de les obligacions contractuals en la LOA, § 94, els contractes amb protecció a tercers en la LOA, § 81 o en part l'estipulació de normes de conducta rellevants en articles específics (p. ex., en la LOA, § 108 [3], estipulacions sobre un termini il·lícit en l'aplicació d'un dret per a finalitzar un contracte).

23. Vegeu M. HESSELINK, «Good Faith», a A. HARTKAMP *et al.* (ed.), *Towards a European Civil Code*, 2a ed., Nijmegen, Ars Aequi Libri, 1998, p. 292.

pliquen a tot el dret privat, no només al dret contractual. Un dels objectius del principi de bona fe és prevenir l'abús dels drets.²⁴ En el dret d'Estònia, el principi de bona fe s'ha aplicat fins ara principalment a aquest fi.²⁵

Tenint en compte que en el dret civil el principi de bona fe no és una norma, sinó un principi general orientatiu,²⁶ els jutges d'Estònia aprofiten l'oportunitat per a elaborar, basant-se en el principi, noves doctrines per a resoldre desacords contractuals i extracontractuals, sempre que sigui necessari.

3.3. DRET NO IMPERATIU

De conformitat amb la Llei reguladora del dret d'obligacions (Law of Obligations Act, § 5), les seves disposicions es poden derogar excepte si la llei estipula directament de manera expressa que la derogació de la llei no és permesa o si la natura de la llei ho implica. Els tribunals han de considerar si la derogació obstaculitza l'ordre públic o la bona pràctica o, d'altra banda, si viola els drets bàsics individuals. Així, la LOA estipula per a les parts la màxima llibertat a l'hora de negociar el contingut dels seus contractes. El control sobre els elements fonamentals dels contractes encara no és una tasca gaire habitual per als tribunals d'Estònia, si bé els motius per a afirmar aquest control d'elements fonamentals ja existien en l'època de la legislació soviètica, anterior a la independència d'Estònia. El dret jurisprudencial en aquest punt encara està força limitat.

24. Vegeu, per exemple, en relació amb el desenvolupament de la doctrina de prohibició de l'abús del dret en el dret europeu, M. SCHMIDT-KESSEL, «Rechtsmissbrauch im Gemeinschaftsprivatrecht – Folgerungen aus den Rechtssachen *Kefalas* und *Diamantis*», *Jahrbuch Junger Zivilrechtswissenschaftler*, 2000, p. 61-83.

25. En un període de temps molt curt, es considera abús del dret una demanda per indemnització de despeses per part de l'arrendatari (Sentència del Tribunal Suprem núm. 3-2-1-101-02, de 2 d'octubre de 2002 —RT III 2002, 24, 280). Una part d'un contracte amb les obligacions contractuals incompletes no ha de fer ús dels avantatges que sorgeixin de l'incompliment. Per exemple, un arrendatari no pot basar la seva defensa en el fet de no haver rebut les factures si no les va rebre a causa d'una circumstància que depenia d'ell mateix (Sentència del Tribunal Suprem núm. 3-2-1-33-00, de 2 de maig de 2000 —RT III 2000, 12, 136); un client no es podria basar en l'incompliment d'un constructor si aquest va ser causat pel client a l'hora d'obtenir el permís de construcció (Sentència del Tribunal Suprem núm. 3-2-1-43-03, de 14 d'abril de 2003 —RT III, 14, 138). L'ús de drets processals en aquest context també s'ha considerat un abús del dret (Sentència del Tribunal Suprem núm. 3-2-1-31-03, de 16 d'abril de 2003 —RT III 2003, 14, 139), i també la prohibició de *venire contra factum proprium* per a protegir la dependència en el comportament d'altres parts (Sentència del Tribunal Suprem núm. 3-2-1-156-04, de 24 de gener de 2005 —RT III 2005, 4, 41).

26. M. HESSELINK, «Good Faith», p. 307.

En el Tribunal Suprem d'Estònia, el principi de dret no imperatiu es referia principalment als drets processals de les parts. Per exemple, el Tribunal Suprem d'Estònia es va adonar del dret sense traves dels demandants a l'hora de determinar la part apropiada en contra de la qual es podien presentar les demandes i les bases per a aquestes demandes.²⁷ Igualment, el principi de dret no obligatori estipula les bases per a les parts d'un litigi civil per a decidir, entre d'altres, l'elecció de dret per a la resolució d'un desacord i el compromís i la conciliació del judici pendent.²⁸

4. LA PART GENERAL DEL CODI CIVIL

La primera versió de la part general de la Llei del dret civil (General Part of the Civil Law Act, a partir d'ara GPCCA) es va aprovar el 28 de juny de 1994 i va entrar en vigor l'1 de setembre de 1994.²⁹ La GPCCA va tractar els aspectes principals de la part general: persones i acords entre les parts,³⁰ principis generals relacionats amb l'exercici dels drets civils³¹ i mètodes principals per a protegir-los, incloent-hi la prescripció de les demandes. La GPCCA de 1994 també va incloure normes sobre el dret privat internacional com a part separada. Cal destacar que la Llei va exposar els principis bàsics i els requisits per a crear persones jurídiques. En el dret privat només es podien crear persones jurídiques si se seguia un dret ja existent que regulés uns certs tipus de persones jurídiques.³²

La necessitat de renovar i revisar la GPCCA va ser evident durant la preparació i l'aplicació d'altres parts del Codi civil (sobretot durant la preparació de la LOA). Així, la segona versió de la GPCCA, juntament amb l'aplicació de la LOA, es va introduir l'1 de juliol de 2002. Tot i que l'estructura va romandre intacta, es van fer canvis importants en alguns conceptes i punts. Les eleccions i les decisions reflectides en l'actualitzada GPCCA han estat notablement in-

27. Sentència del Tribunal Suprem núm. 3-2-1-135-01, de 7 de novembre de 2001 —RT III 2001, 30, 324.

28. Sentència del Tribunal Suprem núm. 3-2-1-165-04, de 16 de febrer de 2005 —RT III 2005, 7, 72.

29. *Tsiviilseadustiku üldosa seadus* (Part general del Codi civil) —RT I 1994, 53, 889.

30. Sobre els principis fonamentals de la GPCCA de 1994, vegeu P. VARUL, «Legal Policy Decisions», p. 110-111.

31. Vegeu l'apartat 3.2 d'aquest article.

32. Pel que fa a les lleis separades, en dret privat es poden establir tres categories de persones jurídiques: *a*) empreses comercials: empresa pública limitada, empresa privada limitada, societat, societat limitada i associació comercial; *b*) associacions sense ànim de lucre, i *c*) fundacions.

fluenciades pels Unidroit Principles³³ i pels PECL,³⁴ així com per codis civils d'altres països. El Codi civil dels Països Baixos, com a codi civil més nou d'Europa, va ser especialment important. Els codis alemany i suís, així com els del Quebec, la Louisiana, Itàlia, Àustria i Rússia, van ser profundament analitzats i comparats.³⁵

La major part dels canvis duts a terme en la revisió del 2002 tractaven temes de capacitat jurídica activa.³⁶ El nou dret reconeix només dues categories: la capacitat jurídica i la capacitat jurídica limitada, una gran novetat pel que fa a la versió anterior, que incloïa la idea que una persona podia no tenir capacitat jurídica activa.

De conformitat amb la GPCCA, § 8 (2), les persones que, a causa de malalties mentals, discapacitats mentals o altres desordres mentals, estan incapacitades permanentment per a comprendre o dirigir les seves accions, tenen la capacitat jurídica activa limitada. Es considera que aquestes persones tenen una capacitat jurídica activa limitada per defecte, a causa de la seva condició. Aquest fet va canviar l'antic sistema, el qual podia declarar persones sense capacitat jurídica activa d'acord amb les circumstàncies prescrites per la llei. La segona categoria de persones amb capacitat jurídica limitada és la dels menors de divuit anys. La regulació de les transaccions fetes per persones amb una capacitat jurídica activa limitada és semblant a les estipulacions pertinents del BGB, que declaren que els acords que finalitzen sense cap conformitat del representant jurídic provisionalment es consideren nuls fins que el representant jurídic els aprovi, si no és que l'acord és permès sense cap límit (per exemple, si l'acord entre les parts pretén només beneficiar la persona pertinent).

Un altre gran canvi té a veure amb la validesa dels acords entre les parts. En concret, cal destacar els canvis realitzats en les estipulacions que parlen de les normes per a anul·lar contractes per error. Les bases materials per a l'anul·lació dels contractes per error, primerament basats en l'estructura estipulada pel BGB, ara segueixen el model dels articles 4:103 PECL i 3.5 dels Principis Unidroit.³⁷ Procedi-

33. Principis de contractes comercials internacionals, Unidroit, Roma, 2004.

34. O. LANDO i H. BEALE (ed.), *Principles of European Contract Law*, parts I i II, La Haia, 2000; O. LANDO, E. CLIVE, A. PRÜM i R. ZIMMERMANN (ed.), *Principles of European Contract Law*, part III, La Haia, 2003.

35. P. VARUL, «Legal Policy Decisions», p. 112.

36. Sobre aquesta temàtica, vegeu P. VARUL, A. AVI i T. KIVISILD, «Restrictions on Active Legal Capacity», *Juridica International*, 2004, p. 99-107. La versió anglesa està disponible a http://www.juridica.ee/print_article_en.php?document=en/international/2004/1/75800.ART.0.pub.php.

37. No obstant això, el dret d'Estònia no limita el dret d'anul·lar el contracte per error si l'altra part, en el moment de l'anul·lació, s'hagués mostrat favorable al contracte.

mentalment, la llei dóna actualment el dret de declarar l'anul·lació de la transacció si les condicions materials s'han complert (casos d'error, frau o coacció), contràriament a l'antic sistema de presentar la demanda al tribunal. L'antic procediment s'anomenava *impugnació*; actualment, en canvi, el terme utilitzat és *anul·lació*. És curiós veure que les generacions d'advocats tenen dificultats a l'hora d'adoptar nou vocabulari, fet que és naturalment un problema insignificant en comparació amb els esforços que s'han de fer per a clarificar els notables canvis de la institució jurídica.

També es va canviar la regulació de la prescripció³⁸ mitjançant la nova GPCCA. El 2001, quan els canvis proposats sobre la llei estaven en plena discussió, es podien sentir a Estònia arguments semblants als dels debats d'Europa.³⁹ Segons el dret d'Estònia, la prescripció té poc efecte⁴⁰ —l'acció en si no prescriu: el deutor només adquireix el dret de refusar el compliment de la GPCCA, § 142 (1), segon apartat. El compliment després de la prescripció no proporciona cap base per a una acció per enriquiment injustificat (LOA, § 1028 [2]). Es permeten acords al llarg del període de la prescripció, especialment quan es redueixen els períodes. No obstant això, s'anul·la la renúncia de la prescripció.

La llei actual distingeix entre les accions que provenen d'acords entre les parts i accions conformes al dret. El § 146 de la GPCCA estipula que el període general⁴¹ de prescripció per a una acció que prové d'una transacció és de tres anys.⁴² En qualsevol cas, si es viola intencionalment una obligació, el període pertinent de prescripció és de deu anys. Cal remarcar que el període de prescripció s'inicia quan l'acció es pot plantejar (GPCCA, § 147),⁴³ per exemple, des del moment en què la persona titular té el dret a reclamar el compliment de l'obligació.⁴⁴

38. Pel que fa a terminologia, vegeu R. ZIMMERMANN, *Comparative Foundations of a European Law of Set-off and Prescription*, Cambridge, Cambridge University Press, 2002, p. 72.

39. Vegeu M. KÄERDI, «Regulation of Limitation Periods in Estonian Private Law: Historical Overview and Prospects», *Juridica International*, 2001, p. 69.

40. R. ZIMMERMANN (n. 38), p. 75, «Comment A to PECL Art 14:101», a O. LANDO, E. CLIVE, A. PRŮM i R. ZIMMERMANN (ed.), *Principles of European Contract Law*, part III, La Haia, 2003, p. 157.

41. Com a excepcions, el període de prescripció per a una demanda provinent d'un contracte de serveis causat per deficiències en la construcció és de cinc anys i el període per a demandes per transmissió de béns immobles, per càrrega de béns immobles amb un dret real, per transmissió o finalització d'un dret real o per esmenes del contingut del dret real, és de deu anys.

42. El període límit general per a accions segons l'antiga llei/dret era de deu anys després que la persona s'hagués adonat de l'incompliment dels seus drets, i s'aplicava tant a les demandes contractuals com a les no contractuals.

43. Arguments que defensen l'opció de no adoptar el *criteri de descoberta*, així com la de no regular ni el començament (art. 10:2 Principis Unidroit, § 199.I BGB) ni la suspensió del període de prescripció (art. 14:301 PECL); vegeu M. KÄERDI, «Regulation of Limitation Periods», p. 74-76.

44. El període límit per a una demanda per a pagar el que s'estableix en la remuneració comença *al final de l'any* en què es pot plantejar la demanda.

El període de limitació general per a una acció conforme al dret és de deu anys i s'inicia quan l'acció es pot plantejar, llevat que la llei estipuli el contrari (GPCCA, § 149). No obstant això, el dret conté dues excepcions importants, com ara el període de prescripció de les accions per danys causats il·lícitament i per enriquiment injust, que és de tres anys a partir del moment en què el titular va ser o hauria d'haver estat conscient de l'acció (és a dir, el *principi de revelació* [*discoverability principle*]). Aquest període queda limitat a un llarg termini de deu anys des que es produeix el fet en qüestió.

A més a més d'aquestes dues grans categories —les accions que provenen d'acords entre les parts i les que estan previstes per llei—, s'estipulen períodes especials per a accions específiques. Així, les accions per causa de mort, lesions corporals o danys a la salut, o bé per privació de llibertat, tenen un període de prescripció de tres anys, malgrat la base jurídica de l'acció. Es calcula el temps a partir del moment en què el titular va ser o hauria d'haver estat conscient del dany i de la identitat de la persona obligada a indemnitzar pel dany comès. No obstant això, aquest període queda limitat a un període màxim de trenta anys. Les demandes de restitució que provenen de la titularitat de la propietat d'acord amb el dret de família i el de successió, mereixen una atenció especial. Aquestes accions prescriuen al cap de trenta anys a partir del moment en què es pot plantejar l'acció.

També el període de prescripció per a una demanda acceptada per un tribunal és de trenta anys, i s'inicia quan entra en vigor la sentència o bé s'emet el document d'execució, però no abans que es pugui plantejar l'acció.

S'anul·la el còmput del període de prescripció pertinent en diverses circumstàncies. Per exemple, en la presentació d'una demanda al tribunal o en el sotmetiment a un arbitratge, en casos de *força major*;⁴⁵ en el cas de persones amb capacitat jurídica activa limitada; per raons familiars, i durant les negociacions entre les parts pertinents en relació amb la demanda o les circumstàncies a partir de les quals va sorgir la demanda. En cap cas l'acció no ha de prescriure abans de dos mesos de la finalització de la suspensió del període límit, llevat que la llei prescrigui un període de temps més llarg.⁴⁶

Un període límit es pot interrompre i reprendre amb el reconeixement de la demanda per la part obligada. També es pot interrompre i reprendre amb el sotmetiment de l'atorgament d'un document d'execució.

45. És a dir, si la persona titular no ha estat capaç de defensar els seus drets davant del tribunal o de cap altra manera estipulada per llei durant els últims sis mesos del període límit a causa d'una *força major* (GPCCA, § 163).

46. Per exemple, sis mesos si la suspensió té a veure amb la capacitat jurídica activa limitada (GPCCA, § 165 [2]), tres anys després que l'última llei processal l'hagin complert les parts o el tribunal i si la suspensió té relació amb la presentació d'una demanda al tribunal (GPCCA, § 160 [4]).

Primerament, els legisladors han estat qui s'ha encarregat de formular límits adequats de temps al dret, de manera que les condicions de prescripció i d'altres estipulacions, que impossibiliten l'exercici dels mateixos drets, es poden diferenciar fàcilment.⁴⁷ No obstant això, es pot observar que, malgrat que s'han seguit les grans tendències⁴⁸ quant a la regulació de la prescripció, no s'ha aconseguit una uniformitat completa.⁴⁹

5. LA LLEI REGULADORA DEL DRET D'OBLIGACIONS

5.1. EN GENERAL

La preparació de l'Avantprojecte de la Llei reguladora del dret d'obligacions (LOA) es va basar en tres codis —el BGB alemany (tenint en compte les propostes de reforma realitzades per la Comissió per a la revisió del dret d'obligacions), el dret d'obligacions suís i el nou Codi civil dels Països Baixos. La comissió redactora va iniciar la recerca comparativa el 1996. A més a més, durant la redacció de l'Avantprojecte es van examinar lleis de molts altres països en relació amb els contractes de compravenda de mercaderies i la indemnització per danys, com ara el Codi civil italià (*Codice Civile*), el Codi civil rus, les lleis de l'estat de la Louisiana, del Quebec i dels països escandinaus (Suècia, Finlàndia i Dinamarca), el Codi de comerç txec i el Codi civil japonès. A més de lleis nacionals, durant la preparació de l'Avantprojecte es van tenir en compte un gran nombre de convencions internacionals, la més important de les quals, sens dubte, va ser la Convenció de les Nacions Unides sobre contractes per a la venda internacional de mercaderies (CISG).⁵⁰ La Convenció sobre els contractes per al transport internacional de mercaderies per carretera (CMR) i les convencions relacionades amb la circulació de lletres de canvi i xecs també van tenir un paper important en el procés. Les bases per als contractes d'arrendament (*leasing*) i de facturatge (*factoring*) van ser les respectives convencions Unidroit en

47. Per exemple, correccions per a aquestes situacions en les estipulacions relacionades amb el límit de temps per a impugnar les decisions preses pel consell d'una persona jurídica (RT I 2003, 78, 523, aplicades des del 27 de desembre de 2003).

48. Sobre les tendències internacionals, vegeu R. ZIMMERMANN, *Comparative Foundations*, p. 85 i seg.

49. Per a conèixer opinions anteriors, vegeu M. KÄERDI, «Regulation of Limitation Periods», p. 73 i seg.

50. Convenció de les Nacions Unides sobre els contractes de compravenda internacional de mercaderies, ratificada per Estònia mitjançant una llei del Parlament (Riigikogu) el 16 de juny de 1993 —RT II 1993, 21/22, 52.

relació amb la circulació internacional d'aquestes institucions. L'estipulació dels serveis d'atenció sanitària es va fer conformement a les bases del Consell de la Convenció Europea sobre els Drets Humans i la Biomedicina (Council of Europe Convention on Human Rights and Biomedicine). Els PECL i els Principis Unidroit són els que van exercir més impacte en l'Avantprojecte.

Tenint en compte les ambicions d'aleshores d'Estònia com a membre de la Unió Europea (UE), era necessari adoptar les directrius i les propostes pertinents de la UE. Des del principi, els redactors van intentar no copiar literalment les normes de la UE, sinó incorporar-les a la resta del sistema i així harmonitzar creativament les directrius per a evitar més tard possibles conflictes en l'aplicació del dret nacional d'Estònia.⁵¹

Desafortunadament, van sorgir problemes i contradiccions en relació amb les directrius, que van complicar les incorporacions. L'harmonització era un repte creatiu també perquè les directrius anaven més enllà de l'essència del dret contractual, i afectava tot el sistema de solucions jurídiques en les relacions contractuales. No obstant això, la LOA conté les normes que compleixen els requisits de totes les directrius de la UE que contenen relacions contractuales i extracontractuals específiques.⁵²

Així, la LOA està formada per una part general que tracta els problemes que són generals a totes les obligacions, seguida per les parts que tracten diferents tipus de contractes, el dret de danys, l'enriquiment injustificat, la gestió de negocis aliens i les promeses públiques de pagament. En la part especial també es regulen els contractes moderns, com ara l'arrendament financer (*leasing*), la franquícia i el facturatge (*factoring*), els contractes de solució de conflictes, el corretatge, el contracte d'agència i d'assegurança, i també els contractes per serveis mèdics, transport, instruments de pagament electrònic, etc.

5.2. CONTRACTAR EN CONDICIONS ESTÀNDAR

La Directiva 93/13/CEE del Consell Europeu, de 5 d'abril de 1993, sobre clàusules abusives en els contractes⁵³ celebrats amb consumidors, s'incorpora als principis generals de la LOA (§ 35-45). En els contractes estàndard es presenten dos problemes diferents: equitat procedimental del contracte i equitat substantiva, relacionada amb el resultat dels contractes.⁵⁴

51. M. KÄERDI, «Estonia and the new civil law», p. 257.

52. M. KÄERDI, «Estonia and the new civil law», p. 257-258.

53. Directiva 93/13/CEE, de 5 d'abril de 1993, sobre clàusules abusives en els contractes celebrats amb consumidors, OJ 1993, L95/29.

54. T. WILHELMSSON, «Towards a (Post)modern European Contract Law», *Juridica International*, 2001, p. 29.

En la seva harmonització d'aquesta àrea del dret, la LOA va acceptar la clàusula general sobre la no-equitat d'una condició d'un contracte continguda en la Directiva sobre clàusules abusives en els contractes celebrats amb consumidors i en els PECL (art. 4:110). Segons la llei d'Estònia, una condició estàndard es pot considerar abusiva si, contràriament al principi de sensatesa, causa un desequilibri important en els drets de les parts i les obligacions que provinguin del contracte, o bé si és contrària als bons costums, tenint en compte el contingut del contracte, les circumstàncies relacionades amb la celebració del contracte, els interessos de les parts i altres circumstàncies essencials (LOA, § 42 [1]).

La LOA no conté dues llistes diferents de condicions estàndard no abusives. Hi ha només una única llista de condicions estàndard: és una *llista negra* per a consumidors i una *llista grisa* per a contractes de negoci (LOA, § 42 [3]). La Llei estipula l'anul·lació de condicions estàndard d'un contracte quan l'altra part és un consumidor, si la disposició es considera abusiva. La inclusió de condicions idèntiques en els contractes comercials celebrats habitualment implica una presumpció de no-equitat.

Segons la pràctica legal d'Estònia, la regulació de contractes amb condicions estàndard dona llibertat de contracte entre les parts amb un poder de negociació relativament igual. El control sobre les condicions dels contractes en els contractes amb consumidors és difícil, però ja hi ha força sentències que han anul·lat les condicions estàndard en contractes amb consumidors.⁵⁵

5.3. FORMACIÓ DEL CONTRACTE

La LOA (§ 9 [1]) s'ha mantingut fidel als requisits clàssics d'oferta i acceptació per a tenir un contracte vinculant, però, similarment a l'article 2:210 PECL i a l'article 2.1.1 dels Principis Unidroit, la Llei complementa l'estàndard clàssic amb el principi que diu que es considera que s'ha celebrat un contracte quan s'ha produït, de qualsevol altra manera, un intercanvi mutu de declaracions d'intenció, és a dir, si queda clar que les parts han arribat a un acord suficient.⁵⁶ L'existència d'una causa no és condició perquè el contracte sigui vinculant; tampoc no ho és l'acord de compensació econòmica. Els contractes són

55. En la majoria dels casos, el Tribunal Suprem d'Estònia ha declarat les condicions estàndard abusives i nul·les en els contractes d'assegurança.

56. Contràriament a la CISG, l'article 14 (1) considera que se celebra el contracte quan les parts han arribat a un acord respecte a totes les condicions fonamentals mitjançant un intercanvi d'oferta i acceptació.

vinculants només si les declaracions d'intenció de les parts indiquen la seva voluntat d'estar legalment vinculades.

En primer lloc, una declaració d'intenció s'ha d'intentar interpretar subjectivament, però si el beneficiari de la declaració no coneix ni tenia per què haver conegut la intenció real de la persona que fa la declaració, aleshores la declaració d'intenció s'ha d'interpretar conformement a l'enteniment d'una persona raonable similar al beneficiari i en les mateixes circumstàncies que aquest.

La LOA també inclou normes que satisfan les necessitats del comerç, com ara les cartes de ratificació, les clàusules de restricció probatòries i el caràcter vinculant dels usos, però no només els establerts, sinó qualsevol ús que les persones que celebrin contractes en el mateix camp d'activitat o professió normalment considerin aplicables, llevat que l'aplicació d'aquests usos sigui contrària al dret o no sigui raonable en les mateixes circumstàncies.

5.4. INCOMPLIMENT DE LES OBLIGACIONS I SOLUCIONS JURÍDIQUES DISPONIBLES

El dret d'Estònia reconeix el concepte unitari d'*incompliment de les obligacions*.⁵⁷ Així, des del punt de vista de l'aplicació de solucions jurídiques, generalment és irrellevant identificar quina obligació es va incomplir, tot i que l'aplicació d'una solució jurídica pot dependre de la natura de l'incompliment (p. ex., el dret a una solució judicial pot dependre de la importància de l'incompliment). L'incompliment d'un contracte és un fet objectiu i cal que es valori per a veure si el contracte s'ha complert o no degudament. Els motius de l'incompliment, tant els objectius com els subjectius, són irrellevants.

Una part és alliberada de la seva responsabilitat en una relació contractual només si hi ha circumstàncies de força major (LOA, § 103 [1]). Així doncs, la LOA ha adoptat el principi de responsabilitat de garantia⁵⁸ prescrit en l'article 79 CISG, l'article 8:108 PECL i l'article 7.1.7 dels Principis Unidroit, segons el qual una part d'un contracte s'allibera de la responsabilitat per incompliment en cas d'una circumstància de força major —és a dir, circumstàncies que es troben

57. També es reconeix el concepte unitari d'*incompliment* mitjançant els PECL (art. 8:101 [1]), els Principis Unidroit (art. 7.1.1.) i el nou Codi civil dels Països Baixos (art. 6:74). Segons la LOA, § 100, l'incompliment és una falta de compliment o el compliment defectuós d'una obligació, incloent-hi el retard en el compliment.

58. T. WILHELMSSON, «Towards a (Post)modern», p. 28 i seg.; P. SCHLECHTRIEM, *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, Oxford University Press, 1998, p. 600 i seg.

més enllà del control del deutor i que, en el moment en què el contracte es va celebrar o en què va sorgir l'obligació extracontractual, el deutor podria no haver tingut en compte raonablement, haver incomplert o haver superat, tant l'impediment com les seves conseqüències (LOA, § 103 [2]).⁵⁹

Les principals solucions jurídiques atorgades a un creditor per llei són la demanda de compliment (LOA, § 108), la demanda d'indemnització per danys (LOA, § 115), el dret a retenir el compliment d'una obligació (LOA, § 110, 111), el dret general a reduir el preu (LOA, § 112), la percepció d'interessos pel retard (LOA, § 113) i el dret a resoldre el contracte⁶⁰ (LOA, § 116, 117, 118). En alguns contractes, una part pot aplicar l'autoajuda i solucionar ella mateixa l'incompliment, o bé fer-ho mitjançant altres persones i reclamar el rescabament de les despeses a la part que incompleix.⁶¹

L'únic requisit necessari per a utilitzar les solucions jurídiques és l'incompliment de l'obligació. Algunes solucions jurídiques, com ara negar el compliment, l'anul·lació o la cancel·lació d'un contracte, o la reducció del preu, el pagament d'una pena per un pagament efectuat amb retard si el deutor i el creditor estan compromesos en activitats econòmiques o professionals, es poden utilitzar independentment de si el deutor és responsable de l'incompliment. El concepte primordial per a la regulació jurídica de l'expiració del contracte com a solució jurídica és l'incompliment fonamental, que bàsicament correspon al que estipula l'article 25 CISG.⁶²

5.5. RESPONSABILITAT EXTRA CONTRACTUAL

Les estipulacions relacionades amb la responsabilitat d'una pèrdua o lesió per causa il·lícita estan redactades generalment d'acord amb el model del BGB. El capítol 53 LOA, el qual regula la causa il·lícita del dany, inclou les estipula-

59. Vegeu P. SCHLECHTRIEM, *Commentary on the UN Convention*, p. 600 i seg.

60. El dret d'Estònia estipula dos tipus d'expiració del contracte: l'expiració amb un efecte retroactiu (LOA, § 116, 117) o *ab initio* (*Rücktritt*) i l'expiració amb vista al futur (*Kündigung*) (LOA, § 195, 196). Aquesta última és possible en els contractes a llarg termini amb precondicions generals, que estan establertes en la part general de la LOA per a tots els tipus de contractes, amb pre-requisits establerts en la part especial de la Llei que tenen a veure amb un tipus especial de contractes. Un contracte pot expirar, com a norma, només atorgant i/o afegint una altra condició, llevat que aquest incompliment sigui fonamental (LOA, § 114).

61. Per exemple, un dret del client és millorar el treball d'acord amb la LOA, § 646 (5) o tenir el treball millorat.

62. El CISG ha tingut un paper decisiu en el desenvolupament del concepte d'*incompliment*, fonamental en el dret europeu.

cions generals (§ 1043-1055), la responsabilitat pels riscos creats independentment de la culpa (§ 1056-1060) i la responsabilitat per productes defectuosos (§ 1061-1067). El sistema de la LOA de responsabilitat dels danys és un sistema de responsabilitat amb una presumpció de culpa, presumpció que admet una prova en contra. La responsabilitat del patró cap als seus treballadors no l'exculpa, com era el cas del BGB.

Les normes generals sobre la indemnització del dany, aplicables tant a les obligacions contractuals com a les obligacions extracontractuals, estan regulades en la part general de la LOA (§ 127-140). Per exemple, la qüestió de la imprudència concurrent de la víctima que obliga a indemnitzar el demandant negligent depèn de l'envergadura de la lesió que s'ha causat per una part o l'altra (§ 139 LOA); la manera d'indemnitjar per danys (§ 136 LOA), que permet la indemnització monetària per lesions físiques o de salut, o per privació de la llibertat, en alguns casos és estipulada per llei o contracte i en d'altres casos, quan els danys monetaris són raonables si es tenen en compte les circumstàncies, s'estableixen límits sobre la indemnització per danys (§ 140 LOA); la llei permet al tribunal reduir la quantitat d'indemnització si aquesta en la seva totalitat fos injusta per a la persona obligada i no acceptable per cap altra raó; la llei considera també la indemnització per danys no pecuniaris (§ 134 LOA), per danys provinents de la privació de la llibertat o la violació dels drets personals, per difamació, per mort injusta d'una persona o la provocació de lesions corporals serioses, per danys a la salut d'algú o per destrucció o pèrdua de la propietat. Cal remarcar que el dret general a demanar indemnització monetària per danys no pecuniaris encara és força discutible en els casos que no provenen directament de la llei.

La regulació de la responsabilitat delictiva es basa en l'estipulació general que demana la indemnització per danys i es complementa amb les estipulacions relacionades amb tipus de responsabilitat específics. De conformitat amb la LOA, § 1043, una persona (responsable del dany) que il·lícitament causa un dany a una altra persona (víctima), ha d'indemnitjar aquesta pel dany en qüestió si és culpable en virtut de la Llei. Els interessos protegits per la Llei (LOA, § 1045) són similars als enumerats pel § 823 I BGB, però, a diferència del dret alemany, en la LOA la llista d'interessos és simplement il·lustrativa.⁶³ Per res-

63. L'opinió és encara discutible. La causa del dany és il·lícita si, sobretot, dona com a resultat la mort, lesions corporals o danys a la salut de la víctima, priva de llibertat la víctima, viola un dret personal, com ara el dret de propietat o un dret similar o un dret de possessió de la víctima, interfereix en les activitats econòmiques o professionals de la persona, viola un deure que provingui de la llei o el seu comportament va intencionalment en contra de la bona moralitat (LOA, § 1045 [2]).

ponsabilitat delictiva, la LOA promulga el concepte de *culpa subjectiva* tenint en compte la situació, l'edat, l'educació, el coneixement, les habilitats o altres característiques personals (LOA, § 1050 [2]). Les estipulacions que regulen la responsabilitat per productes defectuosos (§ 1061-1067 LOA) tenen origen en la Directiva relativa a la seguretat general dels productes (2001/93/CE) i la Directiva sobre la responsabilitat per productes defectuosos.⁶⁴

5.6. DRETS REALS

La Llei reguladora dels drets reals (Law of Property Act, a partir d'ara LPA) va ser el primer pas per a la creació d'un nou dret civil estonià. La necessitat de crear una base sòlida per a l'Estat i la seva economia de mercat naixent va esdevenir evident quan Estònia va reobtenir la independència el 1991 i va adoptar la Constitució el 1992. La reforma immobiliària, iniciada també aleshores, va crear un mercat per a béns immobles tot i que el Codi civil d'Estònia (SSR) no contenia estipulacions que reguessin les transaccions comercials relacionades amb els immobles. La regulació dels drets reals, especialment el dret immobiliari, es considerava la més urgent que calia fer.⁶⁵ Tenint en compte la futura estructura del Codi civil, era clar que la regulació hauria de cobrir tant els béns immobles com els béns mobles. L'Avantprojecte es va finalitzar al gener del 1993 i la Llei reguladora dels drets reals va ser adoptada pel Riigikogu el 9 de juny de 1993 i va entrar en vigor l'1 de desembre de 1993. La Llei de registre de propietat, que estipulava ajuda institucional per als canvis revolucionaris experimentats en la titularitat de la propietat immobiliària, va ser aprovada la tardor del 1993.

El punt de partida per al grup de treball legislatiu que redactava la nova Llei reguladora dels drets reals (Law of Property Act) va ser l'Avantprojecte de Codi civil de 1940, del qual es van extreure i revisar estipulacions crítiques per a reflectir les necessitats de la societat. A partir d'aleshores, l'origen de les normes seleccionades va ser analitzat i comparat amb l'aplicabilitat i la funcionalitat de les estipulacions pertinents dels avantprojectes de Codi civil anteriors (1936),

64. Directiva 1999/34/CE del Parlament Europeu i del Consell, de maig de 1999, que esmena la Directiva del Consell 85/374/CEE sobre l'aproximació de les lleis, les regulacions i les estipulacions administratives dels estats membres que estan relacionades amb la responsabilitat per productes defectuosos.

65. Sobre la redacció de la història i les característiques fonamentals de la regulació dels drets reals, vegeu P. PÄRNA, «The Law of Property Act - Cornerstone of the Civil Law Reform», *Juridica International*, 2001, p. 89-101, disponible a http://www.juridica.ee/print_article_en.php?document=en/international/2001/1/24148.ART.0.pub.php.

del Codi de dret civil bàltic⁶⁶ i del BGB.⁶⁷ Al final, l'Avantprojecte va ser influenciat principalment pel Codi civil alemany i pel Codi civil suís. Altres codis, per exemple els codis dels Països Baixos i de l'estat de la Louisiana, van ser analitzats des d'un punt de vista comparatiu. Experts alemanys van avaluar l'Avantprojecte,⁶⁸ però també van fer algunes propostes importants per a canvis (especialment, estipulacions relacionades amb hipoteques), que en primer lloc es van introduir durant la tramitació al Riigikogu.

Sabent que el text de la Llei no era perfecte i que caldrien molts més canvis, no es pot subestimar la importància de la promulgació, que va millorar notablement el funcionament de les relacions jurídiques en relació amb els béns i va estipular una direcció per a totes les lleis civils subsegüents i les seves fonts. La Llei reguladora dels drets reals era nova malgrat les solucions tradicionals, ja que en cinquanta anys els advocats d'Estònia no havien tractat els aspectes més importants del dret sobre els béns.⁶⁹

La Llei reguladora dels drets reals s'ha esmenat diverses vegades i molts articles han estat revocats per obsolets i inadequats per a relacions patrimonials modernes (p. ex., normes casuístiques sobre servituds, usdefruit sobre béns mobles, etc.). Alguns dels aspectes que inicialment es van regular en la LPA ara s'apliquen en altres lleis d'aplicació general, com la d'1 de juliol de 2002, en què el concepte d'*objecte i classificació de les coses* és regulat com una estipulació general en la GPCCA, quan, conjuntament amb la promulgació de la LOA, totes les parts anteriors de la llei civil (especialment la LPA i la GPCCA) es van revisar per a aconseguir un codi civil ben estructurat i coherent.

Les principals característiques de la regulació dels drets reals a Estònia es poden resumir de la manera següent.⁷⁰ El dret privat d'Estònia ha adoptat el concepte d'*objecte d'un dret*. Els objectes són coses, drets i altres beneficis que

66. Vegeu més informació sobre el Codi de dret privat bàltic i les seves relacions amb la Llei reguladora del dret de propietat (Law of Property Act) a M. LUTS, «Textbook of Pandects or New Style of Legislation in Estonia?», *Juridica International*, 2001, p. 152-158, disponible a http://www.juridica.ee/print_article_en.php?document=en/international/2001/1/24234.ART0.pub.php. Cal destacar que la majoria d'errors que l'autor destaca en relació amb la regulació casuística dels tipus individuals de servituds s'han eliminat per esmena en la llei aprovada l'1 de juliol de 2003.

67. Vegeu M. KÄERDI, «Estonia and the new civil law», p. 250 i seg.; P. PÄRNA i V. KÕVE, *Asjaõiguseadus. Kommenteeritud väljaanne*, Tallinn, Õigusteabe AS Juura, 1996, p. 11, i els comentaris sobre la Llei reguladora dels drets reals.

68. P. PÄRNA, «The Law of Property Act», p. 90; M. KÄERDI, «Estonia and the new civil law», p. 252-255.

69. P. PÄRNA, «The Law of Property Act», p. 90.

70. Vegeu més informació sobre les principals característiques de la regulació dels drets reals a Estònia a P. PÄRNA, «The Law of Property Act», p. 90-101.

poden ser objecte d'un dret (GPCCA, § 48). Les coses són objectes corporals que generalment es poden dividir en béns immobles (una part delimitada de la terra) i béns mobles (coses que no són béns immobles).

Els drets reals, el seu contingut, la seva creació i la seva extinció, són estipulats en la LPA, que és la base d'altres lleis que regulen aquests drets. A causa del principi de *numerus clausus*, els drets reals s'estipulen exclusivament per llei. Els drets reals són la propietat i els drets reals limitats, com ara les servituds, les càrregues immobiliàries reals i els drets de superfície, d'adquisició preferent i de garantia.

La propietat dona a una persona el dret de posseir, utilitzar i disposar d'una cosa, el dret de demanar l'impediment de les violacions d'aquests drets i l'eliminació de les conseqüències de la violació enfront de totes les altres persones (LPA, § 68). La transferència de la propietat en la Llei reguladora dels drets reals d'Estònia segueix el principi d'especialitat, que significa que cada dret i cada obligació s'han de transferir separatament llevat que la llei estipuli el contrari (GPCCA, § 6 [3]). Segons el principi general d'especialitat, la propietat com a dret *in rem* es pot ratificar i transmetre només quan té a veure amb un cert objecte individualitzat. Així, per exemple, els béns genèrics poden ser l'objecte de contractes que creïn obligacions (p. ex., contracte de compravenda), però la propietat es pot transferir només després de l'especificació dels objectes (béns).

Segons el dret d'Estònia, la transferència de propietat està subjecta a dues condicions diferents, i ambdues s'han de complir. La transferència de titularitat de béns mobles demana: 1) l'existència d'un acord vàlid que la propietat es transmet a l'adquiridor, i 2) el lliurament de la possessió de la cosa del transferidor a l'adquiridor (LPA, § 92 [1]). El concepte de *lliurament* com a precondition per a transferir la propietat de béns aplica el principi de transparència per a tercers i es basa en el ben conegut principi de publicitat.

A més a més de l'acord que la propietat es transmet a l'adquiridor, la transferència de la propietat de béns immobles demana la inscripció al Registre de la Propietat. El registre té un significat constitutiu. Així, perquè es porti a terme la transferència de la propietat de béns immobles o càrregues immobiliàries d'un bé immoble o la constitució d'un gravamen sobre un bé immoble o l'esmena d'aquest dret, és imprescindible un acord atorgat davant de notari i també s'ha de fer la inscripció pertinent al Registre de la Propietat, llevat que la Llei estipuli el contrari (LPA, § 64).⁷¹

71. S'ha d'introduir una anotació en el Registre de la Propietat, l'objectiu del qual és assegurar una demanda per adquisició o cancel·lació del dret real, o pel canvi de contingut d'un dret, incloent-hi una demanda futura o condicional (LPA, § 63).

L'adquisició de bona fe és generalment possible si no és que es roba alguna cosa, es perd o es desposseeix d'alguna manera el propietari en contra de la seva voluntat. Un adquirent actua de mala fe si sap o hauria d'haver sabut que el transferidor no estava legitimat per a transferir la titularitat. Aquesta estipulació tracta la situació en què el transferidor és propietari, però està limitat en el seu dret per a disposar de la cosa, per exemple durant els processos de bancarrota.⁷²

El dret d'Estònia ha adaptat l'anomenat *principi d'abstracció* (*Abstraktionsprinzip*), una característica típica del BGB. Conformement a la GPCCA (§ 6), els drets i les obligacions s'han de transferir mitjançant la transacció pertinent (estipulació) i la validesa de l'estipulació no està subjecta a la validesa de la transacció que demana transmetre el dret o l'obligació.⁷³ El principi d'abstracció no es limita a la transmissió dels béns. Similarment, la cessió d'un dret és una estipulació, que cal distingir d'un contracte pel qual una part es compromet a transmetre un dret a l'altra part.

La legislació de principis dels noranta es basava en les eleccions que sovint es feien sense cap recerca científica profunda o raonament dut a terme per juristes estonians. L'argument més important en què es basava l'adopció del principi d'abstracció era que proporcionaria una certa seguretat i claredat; per tant, els errors en una transacció habitual no influenciarien la condició legal d'un bé, és a dir, no n'afectarien la titularitat. D'altra banda, també hi havia el desig de crear la millor garantia per a protegir la propietat. El principi d'abstracció ha trobat gradualment el seu lloc en la consciència dels advocats d'Estònia, i no només en el camp dels drets reals. Però encara hi ha poca bibliografia científica i comentaris autoritzats sobre el tema del sistema de la transferència abstracta de la propietat a Estònia i la seva importància encara no s'ha entès del tot en la pràctica jurídica. Tot i això, s'ha aplicat en diverses sentències del Tribunal Suprem.

72. Segons el dret d'Estònia, l'adquisició de bona fe és una cosa diferent dels altres sistemes legals que reconeixen aquest punt. Segons la llei alemanya (BGB), l'adquirent ha d'actuar de bona fe respectant el principi de titularitat del transferidor (§ 932 II BGB: «Der Erwerber ist nicht in gutem Glauben, wenn ihm bekannt oder infolge grober Fahrlässigkeit unbekannt ist, dass die Sache nicht dem Veräußerer gehört»).

73. Així, si una persona transmet un bé a una altra, és irrellevant a l'efecte dels § 92-95 LPA si això es produeix amb un contracte de compravenda, una donació o una permuta, com a garantia del préstec, o perquè l'accionista fa una contribució d'aquesta mena, per exemple, a través de la transferència del seu cotxe a la companyia. No són les normes d'aquests contractes específics, sinó més aviat les normes del dret de propietat, les que determinaran si i quan la propietat ha passat d'una part a una altra.

6. EL DRET DE SUCCESSIONS

La Llei reguladora del dret de successions (The Law of Succession Act, a partir d'ara LSA) revisa el dret de successions d'Estònia tant quantitativament com qualitativament. El marc estatutari anterior que regulava l'herència i la successió estipulava una mínima regulació, en primer lloc perquè els drets de propietat dels individus en una societat socialista estaven severament restringits.⁷⁴ Així, el dret de successions va tornar a adquirir el seu merescut significat en el dret civil d'Estònia només amb la reafirmació de tots els drets de propietat als individus mitjançant l'entrada en vigor de la LPA.⁷⁵ Els redactors de la Llei reguladora del dret de successions es van basar en l'Avantprojecte del Codi civil anterior (d'abans de la Segona Guerra Mundial) de la República d'Estònia⁷⁶ com a font material. El dret de successions de 1940 contingut en el projecte del Codi civil estava notablement influenciat pel Codi del dret privat bàltic, pel BGB, així com pels codis civils suís, austríac i italià.⁷⁷

Segons la LSA, les bases per a la successió poden ser tant la llei (successió intestada) com la intenció testamentària del causant expressada en el testament (successió testada) o bé el contracte successori (successió per contracte). Es prefereix la successió per contracte abans que el dret de successió mitjançant testament, però es prefereixen aquests dos models abans que la successió per llei a través de la successió intestada.

El causant pot celebrar el contracte de successió amb una altra persona o altres persones designant l'altra part del contracte o un tercer com a successor o legatari. Aquest contracte pot establir obligacions per a l'altra part, les quals són bàsiques per a rebre l'herència o el llegat. Com que el contracte de successió és un acord mutu, generalment no pot ser ni alterat ni finalitzat unilateralment.

La LSA proporciona una llibertat quasi il·limitada a l'hora de testar,⁷⁸ menys pel que fa a la llegítima. Per exemple, conformement a la LSA, § 104, si

74. Sobre la Llei de successió d'Estònia, vegeu U. LIIN, «Laws of Succession in Europe and Estonia: How We Got to Where We Are and Where We Should Be Heading», *Juridica International*, 2001, p. 114-124, disponible a http://www.juridica.ee/print_article_en.php?document=en/international/2001/1/24202.ART0.pub.php.

75. Vegeu una breu visió d'això en l'apartat 6 d'aquest article.

76. Vegeu, en relació amb això, l'apartat 2 d'aquest article.

77. P. VARUL, «Legal Policy Decisions», p. 114.

78. Els testaments es classifiquen tant notarialment (testament atorgat davant de notari) com en forma privada (testament signat en presència de testimonis o testament hològraf). Generalment, els testaments en forma privada tenen un període limitat de validesa: fins a sis mesos. Un testament recíproc és un testament conjunt dels cònjuges en el qual aquests es nomenen recíprocament el seu successor.

el causant, ja sigui per testament o per contracte successori, ha desheretat un ascendent, un descendent o un cònjuge discapacitats⁷⁹ que no poden treballar i, en canvi, estan legitimats per a heretar de manera intestada o han reduït les seves parts de l'herència —i han rebut menys que per successió intestada—, els familiars i el cònjuge tenen el dret d'heretar la llegítima.

Si el causant no ha deixat un testament vàlid o un contracte successori, la base per a la successió és la Llei. Els successors intestats són el/la cònjuge del causant i els familiars, o en certs casos el govern local o l'Estat. Els familiars hereten segons l'ordre següent (hereten així si no hi ha un ordre de successors anterior): en primer lloc es troben els descendents directes del causant; en segon lloc, els pares del causant i els seus descendents, i, en tercer lloc, els avis del causant i els seus descendents.

El cònjuge supervivent del causant hereta independentment dels familiars d'aquest seguint l'ordre pertinent. L'envergadura de l'herència depèn de l'ordre en què hereten els familiars; per exemple, en el cas dels successors de primer ordre, el cònjuge supervivent comparteix equitativament l'herència amb els fills del causant, però en cap cas el cònjuge rebrà menys d'una quarta part de l'herència. Si el cònjuge supervivent hereta conjuntament amb el segon ordre de successió o amb els avis del causant, ell o ella, a més a més d'una part de l'herència, rep el mobiliari de l'habitatge conjugal sempre que els objectes no siguin accessoris necessaris del bé immoble.

Actualment s'està preparant una esmena de la Llei reguladora del dret de successions⁸⁰ que es presentarà al Riigikogu ben aviat. Els objectius d'aquesta esmena són harmonitzar la Llei reguladora del dret de successions amb els canvis realitzats en el sistema de dret privat des que es va adoptar el 1996, en concret els relacionats amb la LOA i amb la nova versió de la GPCCA, i millorar la funcionalitat de la Llei.⁸¹ No obstant això, no hi ha intenció de canviar les institucions primordials o l'estructura de la Llei reguladora del dret de successions.

El major canvi proposat en aquest nou avantprojecte té a veure amb l'administració de l'herència. El model que s'aplica actualment (model italià), basat en el règim de transferència directa però diferida (ajornada), s'ha de canviar

79. Sentència del Tribunal Suprem d'Estònia núm. 3-2-1-73-04, de 22 de febrer de 2005 —RT III 2005, 8, 73 (en estonià).

80. Pärmissaaduse muutmise seaduse eelnõu (Avantprojecte de l'esmena de la Llei reguladora del dret de successió), de 4 de novembre de 2004, disponible a http://eoigus.just.ee/?act=dok&subact=1&DOK_W=64679 (en estonià).

81. Pärmissaaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri (comentari N.s sobre l'Avantprojecte de l'esmena de la Llei reguladora del dret de successió), de 4 de novembre de 2004, disponible a http://eoigus.just.ee/?act=dok&subact=1&DOK_W=64680 (en estonià).

per un dret de transferència directa i immediata (model alemany).⁸² El règim actual sovint resulta incert per a la titularitat de la propietat i s'ha provat que en la pràctica és molt problemàtic. El canvi se centrarà en una millor protecció de les persones que potser no s'han assabentat que han esdevingut un hereu potencial; els notaris d'Estònia, com que s'ocupen de l'administració de l'herència, no poden ser obligats a dur a terme tasques d'investigació, com es fa a Àustria.

El dret de successions d'Estònia concorda amb els principis europeus en la mesura en què la Llei reguladora del dret de successió atorga els mateixos drets tant als fills nascuts dins del matrimoni com als nascuts fora del matrimoni. Com els altres temes d'actualitat a Europa, per exemple els drets hereditaris del cònjuge supervivent, la proposta d'esmena conté estipulacions que poden fer augmentar la protecció del cònjuge supervivent. El cònjuge supervivent té el dret de sol·licitar el registre del seu dret a utilitzar l'anterior habitatge conjugal; aquest dret té naturalesa real. Això proporcionarà més protecció al cònjuge supervivent, a més de la ja disponible actualment en la part preferencial mencionada anteriorment.

7. EL DRET DE FAMÍLIA

L'actual Llei reguladora del dret de família (Family Law Act, a partir d'ara FLA), que va entrar en vigor al gener de 1995, no va canviar els principis primordials vigents establerts pel Codi de matrimoni i família de la República Socialista Soviètica d'Estònia de 1969.⁸³ Aquesta part del dret civil s'ha mantingut tot i la confusió dels successius canvis estratègics experimentats en els àmbits dels drets reals i del dret d'obligacions mencionats anteriorment.

L'article 27 de la Constitució de la República d'Estònia reconeix la família⁸⁴ com a element fonamental per a la preservació i el creixement de la nació i com a base de la societat, que mereix la protecció de l'Estat. La Constitució ga-

82. A. VERBEKE i Y-H. LELEU, «Harmonization of the Law of Succession in Europe», a A. HARTKAMP *et al.* (ed.) *Towards a European Civil Code*, n. 23, p. 177-178.

83. Eesti NSV abielu-ja perekonnakoodeks (Codi de matrimoni i família de la República Socialista Soviètica d'Estònia, adoptat el 31 de juliol de 1969 i que va entrar en vigor l'1 de gener de 1970 —*ENSV Teataja [The ESSR Gazette]*, 1969, 31; última esmena: RT I 1992, 11, 168 [en estonià]).

84. El dret d'Estònia no conté una definició legal de *família*. Així, el concepte de *família* guarda la mateixa relació tant amb la noció de *matrimoni* com amb la convivència i les relacions econòmiques entre les parelles (cònjuges, parelles de fet), nens, avis i néts, en general.

ranteix els mateixos drets a tots dos cònjuges. Actualment, la igualtat entre els cònjuges inclou la mateixa llibertat de guanyar-se la vida i és un principi acceptat en el dret d'Estònia (com a herència de la societat comunista) durant molts anys.⁸⁵ Podem dir el mateix sobre el tractament equitatiu que reben tant els nens nascuts dins del matrimoni com els nascuts fora d'aquest. Tots els nens, independentment de si han nascut com a fruit del matrimoni o no, tenen els mateixos drets personals i patrimonials i gaudeixen d'idèntics drets i deures en relació amb els seus pares.

La norma principal del règim estatutari conformement al dret actual és que tots els béns adquirits durant el matrimoni són de titularitat conjunta dels cònjuges, a excepció dels seus objectes personals i els béns rebuts en qualitat de regal o per successió (FLA, § 14 [1]).⁸⁶ En virtut de la FLA, qualsevol bé d'un o altre cònjuge que tingui relació amb la seva activitat comercial (p. ex., activitats comercials com a empresari) també es considera una propietat conjunta, ja que ha estat adquirit durant el matrimoni. Tots dos cònjuges tenen el mateix dret a posseir, usar i disposar de la seva propietat conjunta, però poden exercir aquest dret mitjançant un acord (LFA, § 17 [1], [2]).

No obstant això, els cònjuges (tant abans com durant el matrimoni) són lliures de celebrar uns capítols matrimonials que estipulin el règim de tots o alguns dels seus béns de manera diferent de la legal. Els capítols matrimonials s'han d'atorgar davant de notari. Com a conseqüència de la petició d'un dels cònjuges, els capítols matrimonials es poden inscriure en el Registre de Capítols Matrimonials, que és responsabilitat dels registradors de la propietat immobiliària que treballen als tribunals de primera instància.⁸⁷ Els drets patrimonials d'un cònjuge fruit dels mencionats capítols tenen un efecte legal en relació amb tercers si la inscripció al Registre es fa abans que es presenti una demanda per part de tercers, llevat que la tercera persona conegués o hagués d'haver conegut aquestes circumstàncies. Per això, generalment les persones amb una necessitat legítima d'obtenir informació tenen accés a les inscripcions.

No obstant això, s'ha de destacar que la FLA només regula les relacions entre els cònjuges, és a dir, les parelles casades oficialment. Tot i que està regu-

85. K. KULLERKUPP, «Statutory Marital Property Law *de lege lata* and *de lege ferenda*», *Juridica International*, 2001, p. 79, disponible a http://www.juridica.ee/print_article_en.php?document=en/international/2001/1/24146.ART0.pub.php.

86. Vegeu més informació sobre aquest tema a K. KULLERKUPP, «Statutory Marital Property Law», p. 80-81.

87. L'Abieluvararegistri seadus (Llei del Registre de Contractes de Propietat Marital), adoptada el 9 de novembre de 1995, va entrar en vigor l'1 de setembre de 1996 —RT I 1995, 87, 1540 (en estoniana).

lada en altres camps,⁸⁸ la convivència no marital com a institució no està definida ni regulada pel dret de família. Per això, aquestes parelles no gaudeixen dels avantatges dels cònjuges. Es considera que la seva relació és regida per contractes mutus dintre del marc general del dret civil.⁸⁹ Les qüestions sobre la condició legal de les parelles que conviuen sense estar casades no han despertat gaire interès.⁹⁰ Tot i que la realitat social mostra que aquesta forma de família és més popular que el matrimoni, la falta de debat podria ser causada pel fet que actualment aquestes parelles no estan totalment fora del dret.⁹¹

Tot i que la idea general de la FLA 1995 en el seu sentit més ampli també correspon a una manera moderna d'entendre les relacions familiars,⁹² s'han presentat alguns defectes⁹³ com a arguments per a una nova legislació. Així, al maig

88. Per exemple, en casos de recuperació d'una bancarrota, la Llei tracta les persones que viuen en una llar compartida amb el deutor, o que viuen en una llar compartida amb el deutor durant l'any anterior a la celebració de la transacció pertinent, igual que el cònjuge del deutor (Llei de bancarrota, § 117).

89. Això significa que, en qüestions de pensió per aliments i herència, cal que es redacti un acord escrit apropiat o un testament. Se suposa que la parella de fet també ha expressat indirectament la seva voluntat de celebrar un contracte de societat en el moment que comencen a construir la casa comuna. Les contribucions realitzades pels socis i els béns adquirits per la societat (LOA, § 589) i les seves donacions mútues s'han de basar en contractes a títol gratuït (LOA, § 259). Pel que fa a la propietat pertanyent a l'altre soci, s'han d'aplicar els principis generals de representació.

90. En el context de l'Avantprojecte de llei de la nova FLA, el Ministeri d'Afers Socials va declarar que s'hauria de legalitzar el principi de convivència, però els experts del Ministeri de Justícia opinen que, tenint en compte la varietat de formes que es podrien relacionar amb l'anomenada *convivència* i l'existència d'una protecció equitativa dels drets bàsics dels nens, no és necessari perquè la llibertat de contracte i els principis ben establerts formen una base satisfactòria per a la relació. K. KULLERKUPP i P. KAMA, «Vabaabielu versus abielu: varalised suhted muutuvate kooseluvormide kontekstis (Convivència no marital versus matrimoni: relacions de propietat a l'hora de canviar les formes de convivència)», *Juridica International*, núm. 6 (2002), p. 368, disponible a http://www.juridica.ee/print_article_et.php?document=et/articles/2002/6/38344.ART.0.prv.php (en estonià).

91. K. KULLERKUPP i P. KAMA, «Vabaabielu versus abielu», p. 359-368. Vegeu la nota 113.

92. K. KULLERKUPP i P. KAMA, «Vabaabielu versus abielu», p. 79.

93. En primer lloc, l'actual FLA estipula un baix grau de regulació. Les estipulacions declaratives no es poden basar sempre en estipulacions específiques que poden capacitar una persona per a obtenir protecció judicial dels seus interessos i drets. Així, els òrgans d'assignació d'adjudicació eren molt discrets amb les seves decisions; d'aquesta manera, era quasi impossible preveure el resultat d'un cas específic a partir de les estipulacions de la Llei. Hi havia problemes evidents pel que fa als drets de la propietat, així com obligacions per a ajudar en l'exercici de drets paternals. En segon lloc, les reformes generals del dret civil (incloent-hi les esmenes de regulació de la capacitat jurídica activa, que es comenten de passada en l'apartat 4 d'aquest article) s'havien de reflectir en el dret de família (p. ex., la regulació de la tutela). En tercer lloc, els redactors volien posar més atenció en les internacionalment acceptades i aplicades institucions del dret de família i el dret a interposar una demanda (p. ex., el principi que determina la pensió que s'ha d'aplicar al nen: en primer

del 2005, el ministre de Justícia va presentar a les institucions pertinents l'Avantprojecte de la nova Llei reguladora del dret de família per dur a terme la seva revisió i aprovació abans de presentar-la al Riigikogu.⁹⁴ L'objectiu primordial d'aquesta nova llei és reorganitzar el règim patrimonial dels cònjuges.

En una societat moderna és important tenir en compte els criteris econòmics, al contrari que en el Codi de matrimoni i família de la República, en què es van tenir en compte les bases ideològiques i que va servir com a principal exemple per a l'actual FLA.⁹⁵ Per tant, és predictable que les discussions sobre el fet de canviar les relacions estatutàries de la propietat conjugal del sistema actual de propietat conjunta a l'anomenat *sistema de compensació de propietat* seran un tema d'actualitat.⁹⁶

Com en altres temes d'actualitat, l'Avantprojecte de llei no intenta ni legalitzar els matrimonis entre persones del mateix sexe ni estipular un estatus legal per a la convivència de parelles. No obstant això, es preveu introduir una nova institució, un deure d'ajudar l'altre progenitor en l'educació del nen⁹⁷ independentment de les relacions conjugals.

10. CONCLUSIONS

Estònia va escollir crear el seu propi sistema de dret privat tenint en compte que l'objectiu principal era que el dret havia de ser instrumental a l'hora de dirigir el desenvolupament de la societat en moments crítics. En aquest procés, els arguments històrics, la recerca comparativa i la unificació de conceptes van tenir un paper crucial. Com a estructura i contingut substantiu de les lleis adop-

lloc, la quantitat de la pensió ha de dependre de la necessitat real del nen). Perekonnaseaduse eelnõu seletuskiri (comentari de l'Avantprojecte de la Llei de família), de 20 de maig de 2005, disponible a http://eoigus.just.ee/?act=dok&subact=1&DOK_W=93845 [en estonià].

94. El Ministeri de Justícia ja va començar el 1996 el nou avantprojecte. Aquest ha estat objecte de discussió amb més o menys intensitat, però la nova coalició del Govern i el seu Ministeri de Justícia estan preparats des del 13 d'abril de 2005 per a arribar a algun resultat.

95. L'Avantprojecte de Codi civil del 1940 estipulava una relació compensada de la propietat adquirida com en el règim estatutari de la propietat conjugal. Vegeu, a més, K. KULLERKUPP i P. KAMA, «Vabaabielu versus abielu», p. 88.

96. Sobre l'Avantprojecte de la regulació, vegeu K. KULLERKUPP i P. KAMA, «Vabaabielu versus abielu», p. 82-87.

97. Generalment sis setmanes abans i vuit després, o, segons les circumstàncies, des de quatre mesos abans i fins a tres anys a partir del naixement del nen. L'Avantprojecte de la nova Llei reguladora dels drets de família, de 19 de maig de 2005, està disponible a http://eoigus.just.ee/?act=dok&subact=1&DOK_W=93844 (en estonià).

tades, es pot deduir de tot això anterior que, mentre que alguns dels conceptes i les normes eren innovadors fins i tot per a tot el sistema del dret civil europeu,⁹⁸ la majoria de canvis van ser només innovadors per als objectius propis del dret civil d'Estònia.

Encara que el període més intens de redacció legislativa del dret privat està a punt de finalitzar, el legislador d'Estònia ha continuat contribuint a millorar el sistema del dret privat. La preocupació és també si els tribunals aconseguiran funcionar en les noves circumstàncies i complir el paper que la societat n'espera. Segons les noves lleis, els jutges hauran de tenir més iniciativa a l'hora de donar sentit a normes flexibles i d'interpretar les lleis, amb l'aplicació de principis generals, tot i que també es fixaran en el Tribunal Europeu i en altres tribunals d'altres estats membres de la Unió Europea. S'espera també que a través de l'obertura i la condició moderna del nostre dret privat es creï un avantatge relatiu per a la nostra societat per a obtenir una millor adaptació als principis comuns del dret privat europeu en el seu significat més ampli.

98. Amb el mateix fi i com a possibilitat de prendre la Llei reguladora del dret d'obligacions d'Estònia com a model per a la unificació i l'harmonització d'aquesta àrea del dret a Europa i a escala internacional, vegeu P. SCHLECHTRIEM, «The New Law of Obligations in Estonia and the Developments Towards Unification and Harmonisation of Law in Europe», *Juridica International*, 2001, p. 16-22.